

Az amerikai semlegességi törvény

Az olasz hadüzenet első napján talán kevés újságolvasónak tűnt föl az a hír, hogy Amerika hadbalépése folytán új hadizónákat jelölt ki, amelyek érintése tilos amerikai hajók számára. Ez az intézkedés nem volt más, mint automatikus működése egy különös és az egész világon páratlan törvényhozási intézkedésnek: az Északamerikai Egyesült-Államok semlegességi törvényének. Erről a törvényről nagyon sokan hallottak, de kevesen értették meg. Az első pillanatra úgy tűnik, hogy ez valami csodálatos gépezet, amely törvényileg védi meg attól az Egyesült-Államokat mind a 120 millió lakosával, siksaival, hegyeivel és folyóival, gyáraival, páratlan élelem- és nyersanyagtartalékaival és egész hihetetlen kereskedelmi gazdagságával, hogy háborúba keveredjék.

Ez természetesen félreértés; sohasem lesz olyan törvény a világon, amely képes lenne megvédeni teljes biztonsággal egy államot a háborús bonyodalomtól, hogyha egyszer a körülmények úgy alakulnak. A semlegességi törvény — amelyet az Egyesült-Államok kormánya a legnagyobb részletességgel hosszú éveken át dolgozott ki és amelyet szinte elképzelhetetlen szigorral alkalmaznak, arra szolgál, hogy csökkentse a háborús veszély lehetőségét.

A törvény ma kétségtelenül időszerű. Mert annak a néhány millió embernek, aki az Atlanti-óceán tulsó partján az angol vérből származás és az angol szellemi örökség hordozója, úgy tűnhetik föl, hogy Anglia háborúja Amerika háborúja is. A származás és a szellem évszázados sugallatát nem változtatja meg a lakóhely földrajzi kérdése — de Amerika lakosságának többi része egészen más szempontból ítéli meg a helyzetet. A kaliforniai, utahi, vagy a középnyugati államokban született és a számtalan vérkeveredés által nem olyan éles faji ösztönrel felruházott férfi, vagy nő azonban csak akkor tekinti magáénak Anglia ügyét, ha saját biztonságát látja veszélyben. Az Atlanti-óceán keleti partján az ugynevezett Új-Angliában élő amerikaiak, az első telepesek utódai könnyebben, a nyugatiak azonban nehezebben fognak fegyvert és nehezebben határozzák el, hogy belépnek a háborús küzdelembe. A semlegességi törvényen véghezvitt újabb módosítások arra szolgálnak, hogy a középnyugat embereiben is felébresszék a közelgő veszély tudatát.

Maga a törvény tulajdonképpen nagyon komplikált gépezet. A legfőbb óvintézkedése a híres »cash and carry« (fizess és vidd). Ez azt írja elő, hogy fegyvert vagy municiót csak akkor rakhatnak hajóra az Államok bármely kikötőjében, ha készpénzzel kifizették és a vásárlók a saját hajóikon szállítják el az árut. Mert — és ez a második nagyon fontos intézkedés a semlegességi törvénynek — az Egyesült-Államok kereskedelmi hajóparkjához tartozó hajóknak tilos érinteni olyan vízi területeket, amelyeken háború folyik. Meg van tiltva nekik, hogy veszélynek tevék ki magukat, mert minden hajóelsüllyesztés, minden kár az amerikai emberéletben vagy hajóéletben, elkeseredést szül. Az elkeseredés pedig a háborús konfliktusba való belekeveredés híveit szaporítja, eltekintve attól, hogy magának az Egyesült-Államoknak is kötelessége öröködni polgárai és azok javai fölött.

Mint minden emberi intézkedés, természetesen nem örökérvényű a semlegességi törvény sem, sőt talán azt lehetne mondani, hogy máris csak a törvény gépezete működik, de nem az a szellem mozgatta, amely megalkotását előidézte. Cordell Hull külügyi államtitkár például lehetővé tette, hogy az Egyesült-Államokban gyártott repülőgépek számára, hogy Kanadában repüljenek és innen a szövetségesek légikikötőibe. Roosevelt elnök beszéde viszont nyilvánvalóvá tette azt a tényt, hogy az Egyesült-Államok kormánya minden eszközzel gyorsítani akarja a hadieszközök gyártását a szövetségesek segítésére céljából. Alig néhány árnyalat kell hozzá már és a semlegességi törvény megváltozik a háborús intézkedések áradata előtt. (K. H.)

Kassai diákcseré nyaralásra

Jelentkezhet még 2 fiú (11—15 évesek), 5 leányka (12—13 évesek). Jelentkezés: A kassai MANSZ diákcseréke szeptemberi megbízottjánál: Eggyessy Lajos nyelvtanár, Nádor-u. 10. 259.

HIREK

Ma adják át
az egyetem emlékérmét
Szent-Györgyi professzornak

(A Délmagyarország munkatársától) A szegedi egyetem világhírű professzora, Szent-Györgyi Albert pénteken délután az egyetem részéről kitüntetésben részesül. Az egyetem tanácsa határozatot hozott, hogy följelölje Szent-Györgyi Albert dr.-nak a Ferenc József-tudományegyetem emléklapját. Ezzel a gesztussal a szegedi egyetem megbecsülésének akarja újabb tanujelét adni a Nobel-díjas magyar professzor iránt, aki jelenleg is az egyetemen működik s a Nobel-díj világaszóló dícsőségének fényében is megmaradt olyannak, amilyennek őt Szegeden ismerték és szerették.

Amint ismeretes, a szegedi Ferenc József-tudományegyetem 1938—39-ik évében — éppen egy esztendővel ezelőtt — emlékérmét alapított, hogy olyan kiválóságoknak, a tudományos élet olyan kitünőségeinek adományozhassa, akik a magyar kultúráért és a szegedi egyetemért nagyjelentőségű dolgot tettek. Az emlékérmét eddig hat arra érdemes tudományos és politikai előkelőség kapta meg, közöttük három államtitkár: W. Zschintzsch német kultuszállamtitkár, Johan Béla dr. és Szily Kálmán államtitkárok, ezenkívül külföldi, olasz és német tudósok, akik részint a magyar kultúra külföldi kapcsolatait, részint pedig a szegedi egyetemért sokat tettek.

Szent-Györgyi Albert dr. tehát a hetedik lesz, aki az emlékérmét birtokába jut, mindenestre teljes joggal, hiszen nemcsak a szegedi egyetemért és tudományos életért, sőt nemcsak a magyar tudományosságért, hanem az egész világ tudományos fejlődésének haladásáért igen sokat tett és tesz a jelenben s a jövőben is. Az emlékérmét pénteken délután 12 óra 30 perckor nyújtják át Szent-Györgyi professzornak a központi egyetem aulájában a doktortárgyalási ünnepség keretében díszes külsőségek között.

—oOo—

— A felsőház bizottságainak ülése. Budapestről jelentik: A felsőház közjogi és pénzügyi bizottsága Baranyay Lipót elnöklésével csütörtökön délelőtti ülést tartott és rövid vita után letárgyalta és elfogadta az országos 36-os bizottság mandátumának egyéves meghosszabbításáról szóló törvényjavaslatot, majd a pénzügyi és a földművelésügyi bizottság ugyancsak Baranyay Lipót elnöklésével letárgyalta az egyenesadó törvényjavaslatot.

— Még 61.570 pengő hiányzik a négy és fél-millió árvízsegélyhez. Budapestről jelentik: A belviz- és árvízkarosultak javára indított országos gyűjtés végeredménye június 20-án 4 millió 438.429 pengő és 34 fillér. A négy és fél-millióhoz még hiányzik 61.570.66 pengő.

— Kitüntetett erdőőrök. Teleki Mihály gróf földművelésügyi miniszter Tukats Sándor dr. főispán előterjesztésére elismerő oklevéllel tüntette ki Békéscsaba, Fenyvesi Jenő és Muskó János erdőőröket szolgálatuk pontos és lelkiismeretes ellátásának jutalmául. Az elismerő okleveleket Tukats Sándor dr. főispán nyújtotta át a kitüntetett erdőőröknek a gazdasági albizottság csütörtök délutáni ülésén.

— Sikeres közigazgatási vizsga. Rak Lajos dr. tb. aljegyző a belügyi igazgatási ágra képesítő gyakorlati közigazgatási szakvizsgából 1940. június 19-én Budapesten sikerrel levezgázott.

— Hatodik gyermeke keresztapjánál kérte föl a kormányzó Lukács Mihály utcaseprő. A Délmagyarország több ízben szót emelt annak idején a városi köztisztasági üzemtől elbocsájtott 15 munkás érdekében. Szociális jellegű főlshóllalásunk eredményeképpen az elbocsájtott munkásokat a város ismét szerződtette. A munkások között van Lukács Mihály utcaseprő, hat egészséges, szép gyermek atyja. Hatodik gyermeke, egy erős, nagy fiú, június 18-án, a kormányzó születésnapján látta meg a napvilágot. A boldog apa, a derék magyar munkás, most azzal a kéressel fordul Magyarországra nagyurához, hogy tekintettel arra, hogy hatodik gyermeke a Kormányzó Ur születésnapján született, fogadja el a kis Lukács Miklós keresztnevet. Lukács Mihály egyébként boldog, hogy visszakérült állásába és megkeresheti hat gyermeke számára a mindennapi kenyeret.

Az idő A Meteorológiai Intézet jelenti 22 órakor. Időjelölés: Mérsékelt szél, változó felhőzet, több helyen még eső, zivatar. A hőmérséklet kissé emelkedik.

— A belek petyhüdtségén alapuló idősült székszorulások kezelésében a régbévált, tisztán természetes »Ferenc József« keserűvíz — esetleg kisebb adagokba osztva, naponta többször bevéve — gyakran igen hathatós segítséget nyújt. Kérdezze meg orvosát!

— A nyilaspárt fölmozgatását kéri Győr törvényhatósága. Budapestről jelentik: A Hubay-Vágó-féle nemzetiségi törvényjavaslat elleni tiltakozás tovább tart az egész országban. Az ügyben közgyűlést tartott Győr város törvényhatósági bizottsága, amely elhatározta, a nemzeti szocialista párt fölmozgatását kéri a kormánytól, mert nyilvánvaló, hogy a »nemzetiségi javaslat« nem tekinthető a két képviselő egyéni akciójának.

— Móra Ferenc emlékezete a margitszigeti mesedélutánon. Móra Ferencnek, július 19-én lesz születése 61. évfordulója. Ebből az alkalomból a június 20-i, csütörtöki margitszigeti mesedélután Móra Ferenc emlékének szentelték. Oszkár bácsi megemlékezett Móra Ferenc irodalmi érdemeiről és elmondotta az elhunyt szegedi író egyik meséjét.

— »Vasnap« Szegeden június 19, 20, 21. Gyűjtőtelep: Kossuth Lajos-sugárút 22. Előzetes értesítés esetén már 100 kilogramért házhoz küld a Vas- és Fémgyűjtő megbízottja, Mars-tér 1., telefon 20-66.

— Betörés. A Szegedi Kereskedők Egyesülete csütörtökön följelentést tett a rendőrségnek, hogy az elmúlt éjszaka ismeretlen tettes betört Lechner-téri helyiségébe, különböző értékek után kutatott, de csak egy Mercedes gyártmányú táskairógépet vitt magával, annak is otthagya nagy sietségében a földelét. A rendőrség megindította a nyomozást.

TISZA-SZÁLLÓ
ÚJ KERTHELYISÉGE
és
ÁTALAKÍTOTT ÉTTERME

f. hó 22.-én, szombaton este nyílik.
Vacsorához és tánchoz Saádsy-trió muzsikál.
Asztalrendelés 10—44.

Ma 25 éve

1915 június 21. Derekasán viselkedett ezen a napon Mőnicz Béla volt zalaegerszegi 6. honvédhuszárezredbeli szakaszvezető. Mikor az oroszok a keletbukovinai határszélen fekvő Gromeszli-nél arcvonalunkat áttörték, öntevékenyen a visszavonulás fedezésére vállalkozott. Géppuskájával hősi kitartással harcolva, mindaddig fedezte a visszavonulást, amíg géppuskája hűtőjében a víz föl nem forrt s így fogságbajulás veszedelme nem fenyegette. A géppuskának a máhásállatokra való gyors fölrakása közben a kiömlő forró víz Mőnicz szakaszvezető egyik kezét teljesen összeégette, a következő pillanatban pedig orosz gránát szilánkjára a karját törte össze. Mőnicz szakaszvezető ebben a válságos pillanatban sem vesztette el lélekjelenlétét, hanem ép kezével gyorsan használhatatlanná tette a többé már el nem vihető géppuskát és az utolsó pillanatban átvágta magát a már alig néhány lépéssnyire köréje záródott oroszok gyűrűjén. Vitéz és kimagasló kötelességteljesítéstől áthatott magatartását, melylyel bajtársainak fényes példát adott, a nagy-ezüst vitézségi érem adományozásával jutalmazták előljárói.

1916. A háború kezdete óta járta a hatereteket Vízányó József huszár, a volt budapesti 7. közös huszárezred 3. századában. Ezen a napon százada a Luckól északra fekvő Sokul város környéki Tuman-tanyánál nobél küzdelemben az orosz állás közelébe jutott. Támadásunk az oroszoktól alig 50 lépéssnyire megrekedt és a délután folyamán a század visszahúzódásra kapott parancsot, melyet a nyílt terepen csak egyenként, hasoncsuszva lehetett végrehajtani. Az előző állásba visszatértek közül, Vízányó József huszár hiányzott. Késő este egyszer csak újra előtűnt. Jelentette, hogy azért maradt vissza, mert az elesettek között egy kedves barátja volt, akinek igazolólapiját és emléktárgyait, valamint másik két halott bajtársát is összegyűjtötte és magával hozta. Vízányó József huszár bajtársias cselekedetének végrehajtása közben nem kevesebb, mint 7 lövés járta át hátborzondóját és zubbonyát. A bronz vitézségi éremmel tüntették ki derekas viselkedéséért.